

การพัฒนาครูด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน
โรงเรียนวัดเขาเชิงเทียนเทพาราม สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี

Teacher Development in Promoting Student Morality and Ethics
Wat Khao Chaeng Thian Theparam School, Chonburi Provincial
Administrative Organization.

จิรศักดิ์ อ่างแก้ว¹

Jirasak Angkaew

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาครูด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดเขาเชิงเทียนเทพาราม สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี” มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ในโรงเรียนวัดเขาเชิงเทียนเทพาราม สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี และ 2) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาครูด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนวัดเขาเชิงเทียนเทพาราม สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยใช้กระบวนการ PAOR (Plan-Act-Observe-Reflect) ตามแนวคิดของเคมมิส และแม็กแท็กการท์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) มี รวมทั้งสิ้น 65 คน ประกอบด้วย ครูโรงเรียนวัดเขาเชิงเทียนเทพาราม 38 คน คณะกรรมการนักเรียน โรงเรียนวัดเขาเชิงเทียนเทพาราม 12 คน และคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนวัดเขาเชิงเทียนเทพาราม 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสังเกต ประเด็นสัมภาษณ์ ประเด็นการสนทนากลุ่ม และแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการพรรณนา

ผลการวิจัยพบ 1. ปัญหาด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดเขาเชิงเทียนเทพาราม สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี พบว่า 1) ครูส่วนใหญ่เห็นความสำคัญ แต่ ขาดแนวทางที่เป็นระบบและต่อเนื่อง ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน 2) โรงเรียนมีกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม (เช่น สวดมนต์ ทำบุญ รณรงค์) แต่ยัง เน้นการปลูกฝังเชิงกิจกรรม และ ขาดการบูรณาการในห้องเรียน 3) นักเรียนส่วนใหญ่มีคุณธรรมพื้นฐาน (เช่น วินัย กตัญญู) แต่ ยังขาดความรับผิดชอบและจิตสาธารณะในบางกลุ่ม และ 4) ผู้บริหารมีนโยบายส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม แต่ยังขาดระบบติดตามและประเมินผลที่เป็นรูปธรรม ปัญหาที่พบ คือ 1) ครูยังขาดความรู้ และทักษะในการบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมในแผนการจัดการเรียนรู้ 2) ขาดระบบนิเทศก์ภายในและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครู 3) นักเรียนบางส่วนมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม เช่น พูดจาไม่สุภาพ มาสาย ขาดจิตอาสา และ 4) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการปลูกฝังคุณธรรมของนักเรียนยังมีน้อย 2. ผลการพัฒนาครูด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดเขาเชิงเทียนเทพาราม สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี พบว่า 1) ครูสามารถพัฒนาแผนการสอนที่บูรณาการคุณธรรมจริยธรรม เข้ากับการเรียนรู้ได้อย่างเป็นรูปธรรมและนำไปใช้ได้จริง 2) มีการจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ที่เน้นการปฏิบัติ

¹รองผู้อำนวยการชำนาญการ โรงเรียนวัดเขาเชิงเทียนเทพาราม สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย

3) นักเรียนมีพฤติกรรมด้านคุณธรรมดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในด้านความมีวินัย ความซื่อสัตย์ ความกตัญญู และจิตสาธารณะและ 4) โรงเรียนมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเป็น “สถานศึกษาคุณธรรม” และได้รับการยอมรับจากชุมชน

คำสำคัญ : การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม, การพัฒนาครู, การจัดการเรียนรู้เชิงรุก

Abstract

This research aim to 1) study the current situation and problems in promoting morality and ethics of students at Wat Khao Cheng Thian Theparam School, under the Chonburi Provincial Administrative Organization and 2) propose guidelines for teacher development in promoting morality and ethics of students at Wat Khao Cheng Thian Theparam School, under the Chonburi Provincial Administrative Organization, as an action research (Action Research Principle) (Action Research) using the PAOR process according to the concepts of Kemmis and McTaggart. This is an action research (Action Research Principle) (Action Research) using the PAOR process according to the concept of Kemmis and McTaggart. The main informants (Key Informants) total 65 people, consisting of 38 teachers of Wat Khao Cheng Thian Theparam School, 12 student committee members of Wat Khao Cheng Thian Theparam School, 15 educational committee members of Wat Khao Cheng Thian Theparam School. The tools used for data collection were observation, interview points, focus group discussion points, and evaluation forms created by the researcher. Data analysis used mean, standard deviation, and description.

Research findings revealed: 1. Problems in promoting morality and ethics among students at Wat Khao Cheang Thian Theparam School, under the Chonburi Provincial Administrative Organization (CPO). 1) Most teachers recognize the importance of instilling morality and ethics in students, but lack a systematic and continuous approach. 2) The school has morality-promoting activities, such as chanting, making merit on important occasions, and campaigning for good behavior, but the emphasis remains on activity-based instillation rather than classroom integration. 3) Most students possess basic morality, such as discipline and gratitude, but some lack responsibility and public-spiritedness. 4) Administrators have policies to promote morality and ethics, but lack a concrete monitoring and evaluation system. The problems identified are: 1) Teachers still lack the knowledge and skills to integrate morality and ethics into lesson plans. 2) There is a lack of internal supervision and learning exchange between teachers. 3) Some students exhibit inappropriate behavior, such as impolite speech, being late, and lacking volunteerism. 4) Parental and community participation in instilling morality in students remains low. 2. Results of teacher development on promoting morality and ethics among students at Wat Khao Cheang Thian Theparam School, under the Chonburi Provincial Administrative Organization (CPO). 1) Teachers are able to develop

lesson plans that integrate morality. Ethics is integrated with real learning. 2) Creative activities are organized such as “Morality Classroom”, “Friends Helping Friends”, “Good Students with Volunteer Spirit”. 3) Students have continuously improved moral behavior, including discipline, honesty, gratitude, and public spirit. 4) The school has an atmosphere conducive to being a “Morality Educational Institution” and is accepted by the community.

Key words: Promotion of morality and ethics, teacher development, active learning management

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมถือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา เนื่องจากสังคมไทยร่วมสมัยกำลังเผชิญความเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีและค่านิยม ส่งผลให้ผู้เรียนจำนวนมากมีพฤติกรรมที่ขาดวินัย ความรับผิดชอบ และจิตสาธารณะ ครูจึงเป็นบุคคลสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมผ่านการจัดกิจกรรม การเป็นแบบอย่าง และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำและกำหนดกลยุทธ์ เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้เป็นผู้ใฝ่รู้ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ ตลอดจนมีวิสัยทัศน์กว้างไกล ครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องปรับปรุงทักษะและประสบการณ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพื่อสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน ผู้บริหารจึงต้องเร่งรัดพัฒนาครูอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องเพื่อให้มีศักยภาพในการอบรมเยาวชนของชาติ

อย่างไรก็ตาม โรงเรียนวัดเขาเชิงเทียนเทพาราม แม้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมมาอย่างต่อเนื่อง แต่ยังประสบปัญหาสำคัญ เช่น ครูขาดความมั่นใจในการเขียนแผนการสอนที่สอดแทรกคุณธรรม นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมคุณธรรมไม่ทั่วถึง และขาดระบบนิเทศติดตามอย่างเป็นรูปธรรม จึงมีความจำเป็นต้องมีการวิจัยและพัฒนา รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมที่ยั่งยืน โดยมีการพัฒนาครูเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อน

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันของโรงเรียนวัดเขาเชิงเทียนเทพาราม สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี พบว่า แม้โรงเรียนจะมีการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมอยู่แล้วก็ตาม แต่ยังประสบปัญหาหลายประการ เช่น ครูขาดความมั่นใจในการออกแบบกิจกรรมที่บูรณาการคุณธรรม จริยธรรมในชั้นเรียน การมีส่วนร่วมของนักเรียนในกิจกรรมคุณธรรมยังไม่ทั่วถึง และแนวทางการพัฒนาครูในด้านนี้ยังไม่มีรูปแบบที่เป็นระบบและต่อเนื่อง ทำให้ผลการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมในหมู่นักเรียนยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่คาดหวัง

ปัญหาดังกล่าวข้างต้น ประกอบกับผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะนำองค์กรสู่การเปลี่ยนแปลง ฉะนั้น ผู้บริหารจึงเป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา เพราะผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำและเป็นผู้สร้างขวัญกำลังใจให้ครูเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดลักษณะนิสัยด้านคุณธรรม จริยธรรมตามที่ต้องการในโลกยุคปัจจุบัน โรงเรียนวัดเขาเชิงเทียนเทพาราม สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี เปิดสอนตั้งแต่ปฐมวัย 3 ปี (อนุบาล 1-3) ไปจนถึงวัยเรียนตอนต้น (มัธยมต้น) ปีการศึกษา 2565 มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 426 คน บุคลากรสอน (ครูและพนักงานจ้าง) 38 คน ผู้บริหาร (ผอ. และ รอง ผอ.) 2 คน บุคลากรทั้งหมดรวม 40 คน จัดการเรียนการสอนมุ่งหวังให้นักเรียนมีคุณลักษณะเป็นคนดี คนเก่ง และอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม โดยการจัดการเรียนรู้และพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ครบถ้วน คือ มีปัญญารอบรู้ในศาสตร์สาระต่าง ๆ มีคุณธรรม จริยธรรมและมีสุขภาพพลานามัยสมบูรณ์ แข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจ โดยมีมาตรการส่งเสริมและจัดกิจกรรมที่ก่อ

ให้เกิดคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียน ให้ครูมีหน้าที่จัดการเรียนการสอนให้สมดุล ทั้งความรู้ ความคิด ความสามารถ และคุณธรรม จริยธรรม ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผสมผสานความรู้ต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วน มีการปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551)

ผู้วิจัยในฐานะรองผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนวัดเขาเชิงเทียนเทพาราม ซึ่งมีหน้าที่ในการดูแลรับผิดชอบ การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน จึงได้ดำเนินการพัฒนาคุณภาพของครูในโรงเรียนวัดเขาเชิงเทียนเทพาราม ให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเน้นให้มีความตระหนักเห็นความสำคัญของการพัฒนา ผู้เรียนด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งเน้นการพัฒนาครูให้มีศักยภาพในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โดยใช้แนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ตามกระบวนการ PAOR ของ Kemmis และ McTaggart (1988) ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การปฏิบัติ (Action) การสังเกต (Observation) และการสะท้อนกลับ (Reflection) เพื่อให้ครูได้ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา วางแผน ดำเนินการ และปรับปรุงการทำงานจริงในบริบทของตน ให้มีแนวทางพัฒนาคุณธรรม และจริยธรรมนักเรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ตามกรอบ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความความกตัญญูต่อเวที ความเสียสละและความประหยัด อันจะส่งผลให้นักเรียนโรงเรียนวัดเขาเชิงเทียนเทพาราม มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ผ่านเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสามารถประพฤติปฏิบัติตนอยู่ร่วมกับคนในสังคมได้อย่างมีความสุขตลอดไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียน วัดเขาเชิงเทียนเทพาราม สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี
- 2) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาครูด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียน วัดเขาเชิงเทียนเทพาราม สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตประชากรและผู้ให้ข้อมูล

สำหรับวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนวัดเขาเชิงเทียนเทพาราม สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) รวมทั้งสิ้น 65 คน ประกอบด้วย

- 1) ครูโรงเรียนวัดเขาเชิงเทียนเทพาราม สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ปีการศึกษา 2565 จำนวน 38 คน
- 2) คณะกรรมการนักเรียน โรงเรียนวัดเขาเชิงเทียนเทพาราม สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ปีการศึกษา 2565 จำนวน 12 คน
- 3) คณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนวัดเขาเชิงเทียนเทพาราม สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ปีการศึกษา 2565 จำนวน 15 คน

สำหรับวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาครูด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของ

นักเรียนโรงเรียนวัดเขาเชิงเทียนเทพาราม สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) รวมทั้งสิ้น 70 คน ประกอบด้วย

- 1) ครูโรงเรียนวัดเขาเชิงเทียนเทพาราม สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ปีการศึกษา 2565 จำนวน 38 คน
- 2) คณะกรรมการนักเรียน โรงเรียนวัดเขาเชิงเทียนเทพาราม สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ปีการศึกษา 2565 จำนวน 12 คน
- 3) คณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนวัดเขาเชิงเทียนเทพาราม สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ปีการศึกษา 2565 จำนวน 15 คน
- 4) ผู้บริหารสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี และผู้เชี่ยวชาญจากมหาวิทยาลัย จำนวน 5 คน

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มีขั้นตอนการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย 2 ขั้นตอน ได้แก่

1. ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนวัดเขาเชิงเทียนเทพาราม สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี
 2. ขั้นตอนที่ 2 เสนอแนวทางการพัฒนาครูด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดเขาเชิงเทียนเทพาราม สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี
- โดยแต่ละขั้นตอนประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้
1. ประชากรและผู้ให้ข้อมูล
 2. เครื่องมือ การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ
 3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
 4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับผู้ให้ข้อมูลหลักของโรงเรียนวัดเขาเชิงเทียนเทพาราม สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ปีการศึกษา 2565 รวมทั้งสิ้น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย ครูจำนวน 38 คน คณะกรรมการนักเรียนจำนวน 12 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. การเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนวัดเขาเชิงเทียนเทพาราม สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี โดยเริ่มจากการทำหนังสือขออนุญาตต่อผู้บังคับบัญชาเพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นทางการ จากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามและจัดเก็บข้อมูลด้วยตนเองเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ ซึ่งจากการดำเนินการดังกล่าว ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวนทั้งสิ้น 12 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สำหรับข้อมูลที่ได้จากการประชุม Focus Group ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์จะเป็นข้อความบรรยาย (Descriptive)

2. สำหรับข้อมูลที่ได้จากการแบบสอบถาม ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และนำข้อมูลที่ได้มาดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ 1) วิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 1 เกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ 2) วิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 2 เกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อโครงการ โดยการคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และแปลความหมายของคะแนน เทียบกับเกณฑ์เพื่อแปลความหมายของคะแนน (พิชิต ฤทธิจรูญ, 2564) ดังนี้

- 4.51 - 5.00 หมายถึง มีความสอดคล้อง / มีความคิดเห็น ในระดับมากที่สุด
- 3.51 - 4.50 หมายถึง มีความสอดคล้อง / มีความคิดเห็น ในระดับมาก
- 2.51 - 3.50 หมายถึง มีความสอดคล้อง / มีความคิดเห็น ในระดับปานกลาง
- 1.51 - 2.50 หมายถึง มีความสอดคล้อง / มีความคิดเห็น ในระดับน้อย
- 1.00 - 1.50 หมายถึง มีความสอดคล้อง / มีความคิดเห็น ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน

จากการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) ร่วมกับผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 65 คน ประกอบด้วย ครู คณะกรรมการนักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษา สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1) สภาพปัจจุบัน ครูและผู้บริหารเห็นความสำคัญของการปลูกฝังคุณธรรมและมโนปณิธานที่ชัดเจน มีการจัดกิจกรรมตามวันสำคัญและกิจกรรมหน้าเสาธง อย่างไรก็ตาม การส่งเสริมส่วนใหญ่ยังเน้นที่รูปแบบเชิงกิจกรรม (Event-based) มากกว่าการบูรณาการเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ในห้องเรียนอย่างเป็นระบบ

2) ปัญหาที่พบ

ด้านครู: ขาดทักษะและแนวทางในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่สอดคล้องกับคุณธรรมจริยธรรม รวมถึงขาดระบบการนิเทศก์ภายในที่ต่อเนื่อง

ด้านนักเรียน: นักเรียนบางส่วนยังขาดวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบ และจิตสาธารณะ ซึ่งสะท้อนผ่านพฤติกรรม เช่น การมาสาย และพฤติกรรมการใช้ภาษา

ด้านการบริหารจัดการ: ขาดการมีส่วนร่วมที่เข้มแข็งจากผู้บริหารและชุมชน รวมถึงระบบการติดตามประเมินผลที่เป็นรูปธรรม

2. ผลการพัฒนาครูด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม (วงรอบที่ 1)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามกระบวนการ PAOR ในวงรอบที่ 1 ผ่านกิจกรรมหลัก 2 กิจกรรม คือ การอบรมเชิงปฏิบัติการและการนิเทศก์ภายใน ผลการดำเนินงานปรากฏดังนี้:

1) ผลการพัฒนาความรู้และทักษะของครู ภายหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ พบว่าครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพิ่มขึ้น สามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการคุณธรรมจริยธรรมได้ครบถ้วนตามองค์ประกอบ 10 ส่วน (หัวข้อเรื่อง, สาระสำคัญ, จุดประสงค์, สาระการเรียนรู้, กระบวนการจัดการเรียนรู้, การวัดผล, สื่อการสอน, ภาคผนวก, ความเห็นผู้ตรวจ และบันทึกหลังสอน)

2) ผลการสังเกตการปฏิบัติการสอน จากผลการนิเทศก์และสังเกตการสอน พบว่าครูส่วนใหญ่สามารถ

ดำเนินการชั้นนำเข้าสู่บทเรียนได้ดี มีการใช้เพลงและเกมเพื่อกระตุ้นผู้เรียน อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อค้นพบที่ต้องพัฒนาต่อไปในรอบที่ 2 ดังนี้

- กิจกรรมการเรียนรู้ยังขาดความหลากหลายและส่วนใหญ่ยังคงใช้รูปแบบเดิม
- การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Construction of Knowledge) ยังอยู่ในระดับน้อย

- สื่อการสอนบางส่วนยังไม่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระอย่างเป็นระบบ
- เครื่องมือการวัดผลในบางแผนการสอนยังไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

3) ผลการสะท้อนกลับ (Reflection) ครูและผู้เกี่ยวข้องเห็นว่ากิจกรรมส่งผลให้นักเรียนเริ่มมีพฤติกรรมเชิงบวกเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะด้านความรับผิดชอบ แต่กลุ่มเป้าหมายสะท้อนว่ายังต้องการเวลาและกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ที่ต่อเนื่อง เพื่อปรับปรุงทักษะการเลือกใช้สื่อและการออกแบบการวัดผลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. ผลการพัฒนาครูด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม (วงรอบที่ 2)

จากการสะท้อนผลในรอบที่ 1 ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแผนการดำเนินงานในรอบที่ 2 (ระหว่างวันที่ 1 เมษายน 2566 ถึง 29 กันยายน 2566) โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ผ่านวงจร PAOR และเน้นกลยุทธ์การสร้าง ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ร่วมกับการนิเทศก์ภายในที่เข้มข้น ผลการดำเนินการสรุปได้ดังนี้

1) การพัฒนาศักยภาพครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ครูผู้สอนทุกคนมีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด สามารถออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยบูรณาการคุณธรรม 3 ด้านหลัก ได้แก่ ความมีวินัย ความรับผิดชอบ และความซื่อสัตย์ เข้าสู่กระบวนการสอนได้อย่างกลมกลืนและเป็นรูปธรรม

ข้อค้นพบจากการสัมภาษณ์: ครูสะท้อนว่าการนิเทศก์ในรอบที่ 2 ช่วยให้เกิดความชัดเจนในการนำเทคนิค Active Learning มาใช้ ทำให้สามารถจัดกิจกรรมที่หลากหลายและกระตุ้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนได้ดีกว่าเดิม

2) ผลการนำแผนไปสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน ครูสามารถนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้สอนจริงได้ในระดับดี มีการใช้สื่อการสอนที่พร้อมและหลากหลาย ส่งผลให้นักเรียนมีความสนุกสนานและสนใจร่วมกิจกรรมมากขึ้น

พฤติกรรมครู: ครูมีความชำนาญในการใช้เทคนิคกระตุ้นให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และมีการวัดผลประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในทุกชั่วโมงการสอน

พฤติกรรมนักเรียน: นักเรียนส่วนใหญ่มีความตั้งใจเรียน ไม่ส่งเสียงดัง มีวินัยในตนเอง และมีความรับผิดชอบต่อภาระงานที่ได้รับมอบหมายมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ยังพบนักเรียนบางส่วนที่ขาดความมั่นใจในการแสดงออกหน้าชั้นเรียน ซึ่งเป็นประเด็นที่ต้องพัฒนาต่อ

3) การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน: จากการประเมินและสังเกตพฤติกรรมใน 3 ด้านหลัก พบผลการพัฒนาที่สำคัญ ดังนี้

ด้านความมีวินัย: นักเรียนส่วนใหญ่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนอย่างเคร่งครัด แต่งกายถูกต้องตามระเบียบ และมีความตรงต่อเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ

ด้านความรับผิดชอบ: นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการส่งงานและทำกิจกรรมกลุ่มตามที่ได้รับมอบหมาย

ด้านความซื่อสัตย์: ครูได้ปลูกฝังและสอดแทรกความซื่อสัตย์ในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนตระหนักและนำไปปฏิบัติในการทำงานและการอยู่ร่วมกัน

4) สรุปภาพรวมความสำเร็จในวงรอบที่ 2: โรงเรียนวัดเขาเชิงเทียนเทพารามมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเป็น “สถานศึกษาคุณธรรม” มากขึ้น ครูเกิดวัฒนธรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (PLC) มีการจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ เช่น ห้องเรียนคุณธรรม และนักเรียนมีจิตอาสา ซึ่งได้รับการยอมรับและความพึงพอใจจากคณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชน

4. ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขที่ค้นพบจากการศึกษา

จากการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมและการบันทึกข้อมูลภาคสนามในแต่ละวงรอบของการวิจัย ผู้วิจัยได้สรุปข้อค้นพบสำคัญเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ปัญหา ดังนี้

1) การดำเนินงานในวงรอบที่ 1

ปัญหาและอุปสรรค ครูผู้สอนส่วนใหญ่ยังขาดความเข้าใจในเทคนิคการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และวิธีการบูรณาการคุณธรรมเข้าสู่แผนการสอน ส่งผลให้การควบคุมพฤติกรรมนักเรียนไม่ต่อเนื่อง นักเรียนยังขาดวินัยในตนเอง เช่น การส่งงานไม่ตรงเวลา การไม่รักษาความสะอาดภายในห้องเรียน และพฤติกรรมลอกการบ้านหรือข้อสอบ ซึ่งสะท้อนถึงการขาดความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบ

แนวทางแก้ไข ผู้วิจัยร่วมกับคณะครูและคณะกรรมการนักเรียนจัดประชุมเพื่อสะท้อนผลการดำเนินงาน (After Action Review: AAR) และกำหนดแนวทางแก้ไขโดยใช้ “ระบบการนิเทศก์ภายในอย่างใกล้ชิด” เพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้คำแนะนำในการปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ให้เป็นรูปธรรมมากขึ้นในวงรอบถัดไป

2) การดำเนินงานในวงรอบที่ 2

ปัญหาและอุปสรรค แม้ครูจะสามารถพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้และบูรณาการคุณธรรมได้ดีขึ้นอย่างชัดเจน ส่งผลให้พฤติกรรมนักเรียนในโรงเรียนดีขึ้นเป็นลำดับ แต่ยังพบอุปสรรคสำคัญจากปัจจัยภายนอก คือ “การขาดความต่อเนื่องในการกำกับดูแลจากทางบ้าน” เนื่องจากปัญหาทางครอบครัว ผู้ปกครองหย่าร้าง หรือต้องไปทำงานต่างถิ่น ทำให้พฤติกรรมของนักเรียนเมื่ออยู่นอกโรงเรียนไม่ได้รับการขัดเกลาเท่าที่ควร

แนวทางแก้ไข ผู้วิจัยเสนอแนวทางให้โรงเรียนสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็งกับผู้ปกครองและชุมชน โดยการสร้างความตระหนักและขอความร่วมมือในการติดตามพฤติกรรมบุตรหลาน รวมถึงการกำหนดบทบาทให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนผ่านเครือข่ายผู้ปกครองอย่างเป็นระบบ

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาครูด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน สรุปผลได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและปัญหา พบว่าครูและโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมอยู่เดิม แต่ยังขาดการบูรณาการเข้าสู่การจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ปัญหาสำคัญคือครูขาดทักษะการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่สอดแทรกคุณธรรม ส่งผลให้นักเรียนบางส่วนยังขาดวินัยและความรับผิดชอบ

2. ผลการพัฒนา การใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (PAOR) 2 วงรอบ ร่วมกับการอบรมเชิงปฏิบัติการ การนิเทศก์ภายใน และการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ส่งผลให้ครูมีความรู้ความเข้าใจและสามารถจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดแทรกคุณธรรม 3 ด้าน (ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์) ได้ในระดับดี และนักเรียนมีพฤติกรรมเชิงบวกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. สำหรับครูผู้สอน ควรนำรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่บูรณาการคุณธรรมจริยธรรมไปใช้อย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการออกแบบสถานการณ์จำลองหรือกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการตัดสินใจบนพื้นฐานของความเป็นวินัย ความรับผิดชอบ และความซื่อสัตย์ เพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเชิงบวกที่ยั่งยืนมากกว่าการสอนเชิงทฤษฎีเพียงอย่างเดียว
2. สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริมและสร้างระบบสนับสนุนการพัฒนาครูอย่างเป็นรูปธรรม โดยกำหนดให้การนิเทศก์ภายในและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เป็นภารกิจหลัก เพื่อสร้างขวัญกำลังใจและกระตุ้นให้ครูตระหนักในการเป็นต้นแบบ (Role Model) ด้านคุณธรรม รวมถึงการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในสถานศึกษาให้เอื้อต่อการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์
3. สำหรับนักเรียน ควรได้รับการส่งเสริมให้มีบทบาทนำ (Student Agency) ในการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมทั้งในและนอกห้องเรียน อาทิ กิจกรรมจิตอาสาและกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ เพื่อให้ผู้เรียนได้ประยุกต์ใช้หลักคุณธรรมในสถานการณ์จริง จนกลายเป็นวัตรปฏิบัติในชีวิตประจำวันและเห็นคุณค่าของผลสัมฤทธิ์ที่เกิดจากการมีคุณธรรม
4. สำหรับผู้ปกครองและชุมชน ควรมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ (Networking) ระหว่างบ้านและโรงเรียนในรูปแบบ “ภาคีเครือข่ายคุณธรรม” เพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกันในการกำกับดูแลพฤติกรรมนักเรียน โดยเฉพาะการติดตามผลพฤติกรรมเมื่อนักเรียนอยู่นอกสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมระหว่างบ้านและโรงเรียน
5. สำหรับหน่วยงานต้นสังกัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรพิจารณาสนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากร และโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการทำวิจัยและพัฒนาวัตรธรรมการศึกษาด้านคุณธรรม รวมถึงการยกย่องเชิดชูเกียรติสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ เพื่อขยายผลความสำเร็จไปสู่สถานศึกษาอื่นในสังกัดอย่างกว้างขวาง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การขยายขอบเขตการศึกษาเชิงพื้นที่: ควรมีการขยายขอบเขตการวิจัยไปยังสถานศึกษาอื่นในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี หรือบริบทพื้นที่ใกล้เคียงที่มีลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยเชิงบริบทที่ส่งผลต่อการพัฒนาครูและการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในแต่ละพื้นที่
2. การพัฒนารูปแบบการวิจัยเชิงทดลอง: ควรมีการศึกษาวิจัยในรูปแบบการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) หรือกึ่งทดลอง (Quasi-experimental Research) เพื่อทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบหรือชุดกิจกรรมการพัฒนาครูว่าส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่ ซึ่งจะช่วยยืนยันประสิทธิภาพของแนวทางที่พัฒนาขึ้น
3. การศึกษาปัจจัยเชิงระบบและแรงจูงใจ: ควรมีการศึกษาวิจัยถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมอย่างครอบคลุม โดยเฉพาะด้านแรงจูงใจของครูผู้สอน บรรยากาศองค์กร และภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำมาพัฒนาเป็นแนวทางการบริหารจัดการเชิงระบบที่เอื้อต่อการพัฒนาสถานศึกษาคุณธรรมอย่างยั่งยืน
4. การวิจัยเชิงลึกเพื่อสร้างต้นแบบความสำเร็จ: ควรมีการทำวิจัยเชิงคุณภาพเชิงลึก (In-depth Qualitative Research) เช่น การศึกษาเฉพาะรายกรณี (Case Study) เพื่อถอดบทเรียนประสบการณ์และแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ของครู นักเรียน และผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม เพื่อสร้างองค์ความรู้และโมเดลต้นแบบให้แก่สถานศึกษาอื่นที่มีบริบทใกล้เคียงกัน

บรรณานุกรม

- กนกพร เพ็ชรพงศ์, และคณะ. (2558). บทบาทของครูในการส่งเสริมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1.
- กรมการศาสนา. (2562). แนวทางการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษา. กระทรวงวัฒนธรรม.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). หลักการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม. กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- เกษม วัฒนชัย และคณะ. (2560). คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมในสังคมไทย. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- ชัยณรงค์ ศรีสุข. (2553). จริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพครู. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชนาภรณ์ เพาพาน. (2555). วินัยและการพัฒนานักเรียนไทย. สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- ช่อชบา นาคบุญ. (2560). การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- พรรณอร อุชุภาพ. (2561). การพัฒนาจริยธรรมในสถานศึกษา. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.